

*Virágmandala, Szűz Mária, gyógyító kristályok:
reflexív spiritualitás és női rítusok a mai Magyarországon*

– Anya, én egy sámánhercegnő vagyok! – mondja a mellettem ülő kislány 2020 februárjában Magyarországon, Holdújév ünnepén. A gyermeknek természetes az, ami engem, az újpogány¹ szertartáson kutatóként jelen lévőt meglep: hogyan lehet egy mongol jurtában egyszerre imádkozni a Teremtő Istenhez, meghívni az ősök szellemét, és mindezért hálát adni még a Földanyának is. Mindeközben a jurtában az ételfelajánlástól fellobban a tűz, és a jelenlévők mosolyognak a „sámánhercegnő” bájosságán. Ők tudják, mi az oka a gyermek kijelentésének: édesapja, aki épp a szertartást vezeti, sámáni úton jár.

Ehhez hasonló szertartások százai zajlanak mostanában Magyarországon, megosztva ezzel a közvéleményt. Tíz évvel ezelőtt a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia egy körlevélben arról írt, hogy korunk legnagyobb fenyegetése nem az elvilágiasodás, hanem az újpogány szellemiség, a „különböző vallási elemeket keverő ősmagyar szinkretizmus”.² De hogyan jutottunk ide?

Émile Durkheim már száz évvel ezelőtt felvetette, hogy eljöhét a nap, amikor a vallás olyannyira individualizálódik, hogy „nem is lesz más kultusz, csak az, amit ki-ki szabadon alkot önmagának”.³ Ha azokra az egyre gyakrabban hallott mondatokra gondolunk, amelyek az egyének bonyolult és sokszor össze nem illő elemeket tartalmazó, komplex hiedelemrendszerét taglalják, rájöhethetünk, hogy Durkheim nem tévedett nagyot: mintha korunk vallása a saját spiritualitás⁴ folyamatos újradefiniálása lenne. Mindez pedig olyan jelenség, amely épp most történik velünk, bennünk, körülöttünk.

A következőkben azt igyekszem feltárni, milyen szálakkal kapcsolódnak össze az újpogányság és a kereszténység egyes elemei a posztmodern magyar jelenünk-

¹ A szakirodalom újpogánynak, kortárs pogánynak vagy rekonstrukcionista vallásnak nevezi mindazt a hiedelemrendszert, amelyről elmondható, hogy természetközpontú és politeista, továbbá ősi vallásokból átvett elemek keveredéséből jön létre, amelynek következtében nagy fokú heterogenitás jellemzi. SZILÁRDI Réka, „Az újpogány vallások természetéről”, *Vigilia* 84, 5. sz. (2019): 383–386, http://real.mtak.hu/102670/1/Szilardi_ujpogany_vallasok_Vigilia_2019.pdf.

² Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, *Az Egyház élő hitével összhangban*, 2009. 09. 19, <https://regi.katolikus.hu/cikk.php?h=1386>.

³ Émile DURKHEIM, *A vallási élet elemi formái: A totemisztikus rendszer Ausztráliában*, ford. VARGYAS Zoltán, Kultúrák keresztútján (Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2003), 52.

⁴ A továbbiakban a vallásosság alatt a vallás intézményesített formáit értem (például rendszeres templomlátogatás, valamely történelmi egyházban aktív gyülekezeti tagság), míg spiritualitás alatt mindazt a hiedelmet és tevékenységet, amelyhez a transzcendenshez való kapcsolódás egyéni, gyülekezeti kötődést nem igénylő formái tartoznak. Utóbbi ennek értelmében egy sokkal inkább aktív, kereső attitűd. JAYEEL SERRANO CORNELIO, „Being Catholic as Reflexive Spirituality: The Case of Religiously Involved Filipino Students”, *Asia Research Institute Working Paper Series* no. 146 (2011): 1–23, 4–5, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1743931.

ben. A részt vevő megfigyelés módszerével⁵ azt vizsgálom, hogy a mai újpogány-szinkretista gyakorlatok hogyan töltik be az emberek azon rituális szükségleteit, amelyekre a történelmi egyházak gyakorlatai nem fordítanak elegendő figyelmet. Kutatásom fókuszában a női léthez kapcsolódó átmeneti rítusok állnak, azon belül is a születés előtti áldó ünnep.⁶

ŐSI VARÁZS

Minden a varázstalanítással kezdődött. Max Weber, Steve Bruce vagy Bryan Wilson elméletét követve a múlt században sokáig úgy vélekedtek, hogy a szekularizáció és a modernizáció kéz a kézben jár, így a tudományos-társadalmi fejlődéssel fordított arányosan csökken majd a vallás jelentősége. Ma, a rendszerváltást követő időkben látjuk, hogy nem ez a forгатókönyv következett be. A modernizációs törekvések nem vezettek a vallás eltűnéséhez, sem általános elvallástalanodáshoz. A számtalan új vallási és spirituális mozgalom jelenléte és az erről szóló diskurzusok közbeszédbe kerülése a Max Weber által elképzelt varázstalanított világ ellentétét, egy visszavarázsosított világ képét jeleníti meg.⁷ Ami Európán belül hanyatlik, az a szervezett és előírásokon alapuló vallásosság, nem pedig a vallás maga,⁸ hangsúlyozta többek között Tomka Miklós is már az 1990-es években.⁹

⁵ Kutatásom témaválasztása nem, megközelítési módja azonban a feminista antropológia elvein alapszik. Ez a két tudományterület összekapcsolásával keletkezett irányzat a kutató személyére nem megfoghatóan, objektív alakként, hanem valóságos emberként tekint, akinek a neve a megismerés kétirányú folyamatát jelentősen befolyásoló, hangsúlyos tényező. Jelen esetben az, hogy nőként veszek részt egy kizárólag nőkkel történő átmeneti rítuson, mind a terepen végzett kutatómunkát, mind saját tapasztalataimat átszínezi. A feminista antropológia elvei alapján mindez a jelenség nem hátrány, hanem képes a kutatás javát szolgáló tényezők együttese lenni. MAGYARI-VINCZE Enikő, *Feminista antropológia: Elvek és gyakorlatok között*, Egyetemi jegyzetek sorozat 1 (Kolozsvár: Desire Kiadó, 2006), 9–41, <http://adatbank.transindex.ro/vendeg/htmlk/pdf5103.pdf>.

⁶ Magyarországon a rítust születés előtti áldó ünnepnek nevezik (különböző nagy és kis kezdőbetűs írásmóddal egyaránt), míg a nemzetközi irodalom Blessingway Ceremony néven hivatkozik az eseményre.

⁷ Christopher PARTIDGE, *The Re-Enchantment of the West: Volume 1, Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture* (London–New York: T&T Clark International, 2004), 8–13, 38–50.

⁸ A szervezett vallásosságtól való elfordulást támasztja alá Linda Woodhead 2005-ben megjelent tanulmánya, amelyben Kendal város lakóinak vallási hiedelmeit vizsgálták. A kutatók arra jutottak, hogy a dogmatikus hitek helyett az emberek olyan hiedelemrendszerek felé fordulnak, amelyek középpontjában az egyén világban való helyének keresése áll. A kutatás azzal a megállapítással zárul, hogyha a keresztény egyházak tétlenül szemlélik ezt a spirituális forradalmat, akkor idővel a gyülekezetek irrelevánssá válnak. LINDA WOODHEAD, „The rise of ‘no religion’ in Britain: The emergence of a new cultural majority,” *Journal of the British Academy* 4 (2016): 245–261, <https://www.thebritishacademy.ac.uk/sites/default/files/11%20Woodhead%201825.pdf>.

⁹ TOMKA Miklós, „A vallásszociológia új útjai”, *Replika*, 21–22. sz. (1996): 163–171, http://www.replika.hu/system/files/archivum/replika_21-22_15_tomka.pdf.

A változás tehát a vallásnak az intézményen kívüli térbe kerülésében és individualizálódásában ragadható meg. Így lehetséges, hogy a megélt vallásosságot¹⁰ vizsgálva nagyfokú eltéréseket figyelhetünk meg egy adott valláson belül is, mintha egy vallásnak több „megélt verziója” létezne egyidejűleg. Mivel az egyes emberek más-más építőkövekből rakják össze a hitüket, ennek következtében beszélhetünk brikolázs-vallásosságról¹¹ vagy reflexív spirituális hozzáállásról,¹² így hasonló folyamatok mentén születhet meg a mai modern ember saját, személyes hiedelemrendszere.

ÚJPOGÁNY VILÁGKÉP

A pogány hitek iránti érdeklődés egyre több követőt vonz Európa-szerte.¹³ Az újpogányság követői között „nincs egységes tudásregiszter” sem spirituális tevékenységeik, sem önmaguk meghatározását illetően.¹⁴ Ennek következtében lehetséges, hogy hasonló újpogány csoportok követői jelentős mértékben képesek különbözni egymástól.

Az újpogány-neosámánista szertartásokat vizsgálva gyakran találkozhatunk az „Isten”, a „Teremtő” és a „szent” szavakkal. A mozgalom követői fontosnak tartják hangsúlyozni, hogy a sámánizmus nem egy vallás,¹⁵ hanem sokaknál a

¹⁰ A megélt vallásosságról bővebben lásd: Meredith B. McGUIRE, *Lived Religion: Faith and Practice in Everyday Life* (Oxford: Oxford University Press, 2008).

¹¹ Claude LÉVI-STRAUSS elméletéről bővebben lásd: Véronique ALTGLAS and Christopher R. COTTER, *Bricolage*, hozzáférés: 2020.07.01, <https://www.religiousstudiesproject.com/podcast/an-interview-with-veronique-altglas-on-bricolage/>.

¹² Reflexív spiritualitásnak nevezzük azt a jelenséget, amelyben az egyén tudatában van az egyre növekvő vallási kínálatnak, és a meglévő bölcseletek kínálatból a maga igénye szerint válogatja össze saját hitrendszerét. Kelly BESECKE, „Beyond Literalism: Reflexive Spirituality and Religious Meaning”, in *Everyday Religion: Observing Modern Religious Lives*, ed. Nancy T. AMMERMAN, 169–186 (Oxford: Oxford University Press, 2007), 171.

¹³ A legismertebbek az újpogány spirituális mozgalmak közül: az izlandi Ásatru-hit, Nagy-Britanniában a druidizmus vagy az egykori szláv népek mai pogánysága, a rodnoveri. Lásd: Paul-Choudhury SUMIT, „Tomorrow’s Gods: What is the future of religion?”, *BBC Future*, hozzáférés: 2019.11.15, <https://www.bbc.com/future/article/20190801-tomorrows-gods-what-is-the-future-of-religion>.

¹⁴ CsÁJI László Koppány, „Az online cédrus árnyéka: Östörténeti narratívák és értékek keveredése vallási diskurzusokkal egy kortárs etno-pogány csoport online és offline kommunikációjának példáján”, in *Már a múlt sem a régi...: Az új magyar mitológia multidiszciplináris elemzése*, szerk. HUBBES László és PÓVEDÁK István, A vallási kultúrákutatók könyvei 18, MAKAT–Modern Mitológiai Kutató Műhely könyvek 1, 184–203 (Szeged: MTA–SZTE Vallási Kultúrákutató Csoport, 2015), 186–187.

¹⁵ Tatiana BUŽEKOVÁ, „Modern Faces of Ancient Wisdom: Neo-Shamanic Practices in a Slovak Urban Environment”, in *Ritual, Conflict and Consensus: Case Studies from Asia and Europe*, eds. Michaela FERENCOVÁ, Christian JAHODA and Gabriela KILIÁNOVÁ, 75–90 (Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2012), 87–88, https://www.researchgate.net/publication/269993687_Modern_faces_of_antient_wisdom.

reflexív spirituális beállítódás jó példajaként – egyelőre – egy meglévő vallás mellé választott gyakorlatok sora.¹⁶

Magyarországon ezt a jelenségcsoportot a szakirodalom etnopogánysággként definiálja,¹⁷ ahol a vallási tapasztalásnál olykor nagyobb szerep jut a nemzeti identitás hangsúlyozásának, az ős- és eredettörténet újraértelmezésének, szakralizálásának. Annak függvényében, hogy a spiritualitás és a nacionalizmus milyen arányban van jelen a hittartalmakban, változnak a megélt vallásosságból visszafejthető jelentések. Míg a legtöbb magyar kutatás az újpogányságon belül az etnopogányság leírásával foglalkozik,¹⁸ addig saját terepmunkámban a spiritualitás felé való elmozdulást figyeltem meg. A korábban vázolt folyamatokat a továbbiakban egy kis közösség zárt rítusán, egy születés előtti áldó ünnepen keresztül mutatom be.

NŐI RÍTUSOK

Azzal, hogy az elmúlt száz évben a gyermekszülés az otthonok helyett a kórházak tereiben történik, a társadalom a születésre egy orvosok által megoldandó problémaként tekint, amelynek a nők csupán passzív résztvevői, nem aktív ágensei. Ráadásul mindez olyan térben megy végbe, ahol az édesanyává válás folyamatában lévő nő nélkülözi azt a támogató közösséget, akikkel közös hiedelmeket vall, azokat az embereket, akik jelenlétükkel segíteni tudnák őt.

Ezt az úrt hivatott betölteni a születés előtti áldó ünnep, ami külföldön Blessingway Ceremony néven ismert. Az ünnep maga a navahó törzstől ered, ahol a szülés előtt álló nőket rituális fürdéssel, énekléssel és közös evéssel készítették fel a szülésre és a rájuk váró új életfeladatokra.

Európában a születés előtti áldó ünnep olyan spirituális együttlét, ahol a babát váró édesanya a számára fontos emberek körében áldást és lelki felkészítést kap a gyermek világrahozásához.¹⁹ Egy olyan szinkretikus spirituális együttlét, amely-

¹⁶ Tatiana Bužeková a szlovák neosámánizmust kutatva a spirituális irányzatot a New Age mozgalmakhoz kapcsolja, mivel mindkét irányzatban közös a tapasztalás, hogy a világ változatosan megy keresztül, és így a társadalom az egyénnel egyetemben részese az átalakulásnak. A spirituális síkon túl a testünk is részese ennek a változásnak, így a természethez és a gyökereinkhez, őseink hitéhez való visszafordulás fontos, az előttünk álló változásokhoz szükséges tudás megszerzésének eszköze. Az újsámánizmus a lelki dolgok mellett a testi jól-éltre is nagy hangsúlyt fordít – a gyógyítás ezért is központi eleme a mozgalomnak, ahol a sámán a közösség testi-lelki gyógyítója. BUŽEKOVÁ, „Modern Faces of Ancient Wisdom...”.

¹⁷ István POVEDÁK and László Attila HUBBES, *Competitive Pasts: Ethno-paganism as a placebo-effect for identity reconstruction processes in Hungary and Romania*, hozzáférés: 2020.07.01, https://www.researchgate.net/publication/290203152_Competitive_pasts_Ethno-paganism_as_a_placebo-effect_for_identity_reconstruction_processes_in_Hungary_and_Romania.

¹⁸ HUBBES–POVEDÁK, *Már a múlt sem a régi...*

¹⁹ Jeanette M. BIDDLE, *The Blessingway: A Woman's Birth Ritual* (Corvallis: Oregon State University, 1996), 26, <https://ir.library.oregonstate.edu/downloads/vt150n99w+%&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-b-d>.

ben az ősi táltoshit elemei ötvöződnek más kultúrák hiedelmeivel, esetenként a magyar nemzeti tudat hangsúlyozásának fontosságával. Az ünnepben egyidejűleg találhatunk szent és profán elemeket is, hiszen a rítus zárásaként különböző ajándékokkal indítják útjára a leendő édesanyát.

ÁLDÁS A PANELHÁZBAN

Az általam vizsgált áldásünnepre egy budai lakásban került sor. Az ünnep kezdete előtt a rítus helyszínéül szolgáló szobát szakrális, szertartásra alkalmas térre kellett alakítani, amely élővirágokból készített virágmandalával és különböző nyomtatott, női erőket szimbolizáló szakrális képekkel valósult meg.²⁰ A virágmandala a leendő édesanya számára kedves virágokból állt össze, amely egyúttal a szertartás alatt az oltár funkcióját is betöltötte: itt égett a tűz – gyertyák formájában –, és a különböző pozitív energiákat hordozó kristályok is ebbe a térbe kerültek. A virágmandalát közösen készítették el a jelenlévők, ezzel is hangsúlyozva, hogy ez a szertartás nem szolgáltatás, hanem közösen, a mindenki által beleadott részekből létrejövő egész. A mandalát a székek kör alakban keretezték, centripetális teret hozva létre ezzel. A panelház kétszobás lakásbelsője így alakult át szakrális térre, amit egy hordozható hangszóróból szóló instrumentális, szertartást aláfestő zene tett teljessé. Az előkészületek alatt egy bába is jelen volt, aki a kötetlen beszélgetés meghatározó alakjaként többször is hangsúlyozta, hogy a magyar gyerekek születése ajándék a nemzetnek, és ezért az áldozatért köszönet illeti az édesanyákat. Ebből láthatjuk, hogy az etnopogányságként meghatározott fogalom a valóságban mennyire sokszínű. A nemzet szakralizálására irányuló törekvések a „rovásírásos” tetoválástól a turulszobrokon át sokféle formát ölthetnek, akár egy kedves női hangba burkoltan is közvetíthetők.

A szertartás a leendő édesanya bevonulásával kezdődött, aki az emelkedett alkalomra magyaros mintával díszített, hófehér alapú tunikában, a szíve alatt megkötött masnival érkezett. A szertartás vezetője köszöntötte a jelenlévőket,²¹ röviden ismertette az összejövétel menetrendjét, majd meggyújtotta a mécseseket, a bennünk felszításra váró tűz analógiáját segítségül hívta.

²⁰ A falakat díszítő képek a leendő édesanya számára kedves rajzok, festmények replikái voltak. Fontos megjegyezni, hogy a rendezvényre mint kutató fotós érkeztem, a résztvevők azonban kérték, hogy a virágmandala készítésében vegyek részt én is. Az ilyen jellegű bevonódás egyrészt elengedhetetlen a kis közösségek körében végzett részt vevő megfigyelés során, másrészt etikai kérdéseket is felvet: elsősorban a beavatkozás – be nem avatkozás, az objektivitás-szubjektivitás kérdését.

²¹ A résztvevőkről nem mondható el, hogy egy női körből lettek volna. Fontos említést tenni azonban ezen csoportok jelentőségéről, amely a rendszeres találkozásban, egymás erősítésében, a közös tanulásban, gyógyulásban, a spirituális és személyes növekedésben áll. A női körök olyan valóságos teretek, amelyek egyre kevésbé elérhetők a szekuláris-liberális társadalmakban. Chia LONGMAN, *Women's Circles and the Rise of the New Feminine: Reclaiming Sisterhood, Spirituality, and Wellbeing* (Ghent: Ghent University, 2018), https://www.researchgate.net/publication/322220285_Women's_Circles_and_the_Rise_of_the_New_Feminine_Reclaiming_Sisterhood_Spirituality_and_Wellbeing.

A tér megtisztítását követően a jelenlévők is megtisztították magukat egy, a vezető által körbeadott, gyógynövényekből készült füstölővel. Ezt követően a rítus vezetője az összes jelenlévőnek egy csontszínű, vékony bőrszalagot, ún. áldó szalagot²² kötött a bal kezére, amely a közöttük lévő egységet és energiákat hivatott egyesíteni. A csoport hite szerint a karkötőt viselve eszükbe jut majd a gyermekét váró nő, és valahányszor rá gondolnak majd, mindez energiát ad neki – a közösséget pedig lelkileg egyesíti.

Ebben a közös karkötőkkel biztosított egységben, az ünnep kezdetén egy kört alkotva énekelték el a leendő édesanya közeli hozzátartozói és barátai a „Boldogasszony anyánk, homlokán holddal ékes” kezdetű dalt, amely a rítus egyetlen énekelt imádsága volt. Jól látható, hogyan tükrözi ez a sor mindazt a szinkretizmust, a különböző vallási kánonok elemeinek brikolázként egymás mellé illeszkedését, amely a Boldogasszony, azaz Szűz Mária és a Hold mint ősi, pogány elem²³ egymás mellé rendelésében, és az attól való együttes segélykérésben látható. A dalt a szertartás vezetője végül sámándobkíséret nélkül kezdte el – azzal indokolva döntését, hogy most úgy érzi, erre nincs szükség –, igazolva ezzel azt, hogy az újpogány szertartások valóban nem dogmákon vagy szigorú, központiilag meghatározott liturgián, hanem egyéni, illetve közösségi igényeken alapulnak, és a szertartás vezetője nagy szabadságot élvez a „liturgia” alakításának tekintetében.

A születés előtti áldó ünnep egyik központi eseménye az előre megvásárolt, különböző ásványokból és kristályokból közös karkötő, ún. születéslánc²⁴ készítése volt az áldott állapotban lévő nő számára, akit majd ennek viselése erővel tölt fel, vele lesz a vajúdás alatt, és a gyermekágyi időszakban is elkíséri őt. Fontos volt, hogy a kristályok csak karkötővé lényegülve fejtik ki pozitívan hatásukat – a szertartás vezetője elmagyarázta, hogy ha a gyöngyök egymás mellé kerülnek, felerősítik az energiákat. A karkötőkészítés nem csupán egyszerű gyöngyfűzés volt: a jelenlévők kristályokkal a kézben imát mondtak a megszületendő gyermekért, miután az oltáron elhelyezett tálból kiválasztották a nekik tetsző gyöngyöket. Az áldó ünnepek szinkretikus volta itt mutatkozott meg leginkább, hisz a Teremtő Istenhez szóló imák alatt az összekulcsolt kezekben kristályok lapultak – így erősítve Jézus Krisztus, a Szentlélek és a Mindenható Isten energiáit a jelenlévők hite szerint.

²² SZIRÁKI Anett, *Csodák igenis léteznek*, hozzáférés: 2020.07.01, https://szirakianett.blogspot.com/2019/12/igenis-leteznek-csodak.html?fbclid=IwAR28cj9pGFYdJ_mso3yZkRIxtSNZcE0RxlisZB-MAxKDA4GA47FdO9tN0lfq.

²³ Érdekes látni, hogy a Boldogasszony, azaz Szűz Mária Holddal együtt történő ábrázolása nem csupán újpogány elem. A kereszténységben Holdsarlós Madonnaként feltűnő alak esetében a hold a világ mulandóságát jelképezi. Lásd: „Napbaöltözött asszony”, *Magyar Katolikus Lexikon*, hozzáférés: 2020.04.15, <http://lexikon.katolikus.hu/N/Napba%C3%B6lt%C3%B6z%C3%B6tt%20Asszony.html>.

²⁴ SZIRÁKI Anett, *Női rituális ünnepek*, hozzáférés: 2020.07.01, <https://szirakianett.blogspot.com/2019/12/noi-ritualis-unnepek.html>.

A szertartás legmeghatóbb része a megszületendő babának szóló, előre megírt levelek felolvasása volt, ezalatt a résztvevők nagy része elérzékenyült. A levelekben többen beszámoltak arról, hogy látomásuk volt a hamarosan világra jövő gyermekről. Látni vélték tulajdonságait, jellemét, s ami különösen meglepő volt számomra, hogy minden jelenlévőnek volt elképzelése arról, hogy a baba milyen lesz majd: sokan mondták, hogy a gyermek valamilyen nagy dolgot ad majd a világnak.

A spirituális rész zárásaként az édesanya reflektált az élethelyzetére, arra az átmeneti állapotra, amelyben most a nőiség és az anyaság határára van. Ezt követően a születés előtti áldó ünnep profán része következett, az új földi élethez szükséges ajándékok átadása. A virágmandala és a sámándob körül megjelentek a műanyag játékok, puha plédek és babaruhák – minden mennyiségben. Az édesanyának szóló ajándékokban a természettudatos, „bio-öko vonal” erősen reprezentálódott, a természetes tinktúráktól a gyógyteákon át a biokozmetikumokig terjedő skálán sok minden előkerült. Fontos ezen a ponton megjegyezni, hogy a természethez való kapcsolódás, a Föld és az élővilág tisztelete nem áll távol az újpogányságban gyökerező hiedelmektől, amelyek összekapcsolhatók a tudatos és fenntartható életmóddal.²⁵

A mai modern szülés előtti átmeneti rítusban és az ősi navahó törzs szokásaiban közös a törekvés egy nyugodt, örömteli és harmonikus tér létrehozására, amiből a továbbiakban épülni tud a leendő édesanya.²⁶ Ez az átmeneti rítus felveti a brikolázs vallásosságnál gyakran felmerülő kérdést: lehetséges-e egy egészen más kultúrából átvenni egy módszert, kiemelni azt a kontextusából és a sajátunkká formálni, új hiteket létrehozva ezzel?

A születés előtti áldó ünnep leírásából kiderült, hogy ez az átmeneti rítus azt a spirituális úrt hivatott betölteni, amely a ma emberében tátong. A szülés előtt álló édesanyát a rendszeres nőgyógyászati vizsgálatok nem készítik fel mindarra, ami rá vár, főképp az addigi állapotának elengedésében és az új létmód köszöntésének spirituális tapasztalásként való megélésében nem segítenek. Ennek értelmében az áldó ünnep egy meglévő, spirituális piaci rést tölt ki, elsősorban a különböző szükségletekhez alkalmazkodó, rugalmas jellege miatt. Az áldásünnep tehát különbözik egymástól: mind az igények, mind pedig az arra adott spirituális válaszok terén. Ez azt a reflexív spirituális hozzáállást támasztja alá, azt az egyre inkább individualizálódó vallásosságot, amely ugyanakkor a szinkretizmussal is jellemezhető.

²⁵ FARKAS Judit, „Újpogányság, ökopogányság és a magyar ökofalvak”, in *Sámán sámán hátán: A kortárs pogányság multidiszciplináris elemzése*, szerk. POVEDÁK István és SZILÁRDI Réka, MTA–SZTE Vallási Kultúrakutató csoport a vallási kultúrakutatás könyvei 6, 97–114 (Szeged: SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2014).

²⁶ BIDDLE, *The Blessingway*, 12–15.

ÁLDÁS, ÁLDÁS, ÁLDÁS

A kereszténység felvétele és általános elterjedése után ezer évvel, ma Izlandon épül az első újpogány templom. Ezzel az egyre több követőt vonzó Ásatru-hit nagy lépést tesz az intézményesült vallássá válás útján.²⁷ Mi köze van azonban mindennek Magyarországhoz?

Az előttünk álló évszázadra a kutatók a kis vallások felvirágzását jósolják. Bár az újpogány hiedelmeket vallók száma egyelőre elenyésző a történelmi vallások követőihez képest, mégis vannak, akik úgy vélekednek, hogy a pogányság „világ-vallássá” vált az elmúlt fél évszázad során. Egy olyan nem egységes, nem dogmatikus, nem minden esetben intézményesült vallássá, amelynek ágazatai egymással és a spirituális mozgalmakkal – tanaikban, külső formáikban, rítusaikban – kétségtelenül rokonságot mutatnak.

A születés előtti áldó ünnep elterjedésének egyik utóhatása lehet, hogy a következő generáció tagjai között már lesznek olyanok, akik az újpogánysággal a szülők által gyakorolt hitként találkoznak, nem ők választják azt maguknak felnőttként a meglévő spirituális-vallási kínálatból – ahogy ez jelenleg megfigyelhető. Az az új generáció pedig, amely most van felnövében, és akinek fontos a bolygónk megmentése és a természettel összhangban élés, vélhetően könnyebben azonosul majd egy olyan hiedelemrendszerrel, amelynek ezen értékek a szerves részei. Az újpogány női rítusok és a reflexív spiritualitás jövőjét illetően tehát egy dologban lehetünk csak biztosak: abban, hogy a „sámánhercegnők” már köztünk élnek.

²⁷ Alicia McDERMOTT, *Neopagans in Iceland Will Build the First Temple to Thor and Odin in 1000 Years*, hozzáférés: 2020.07.01, <https://www.ancient-origins.net/news-history-archaeology/neopagans-iceland-0010358>.